

Zborovanje Ciril-Metodove družbe v Trstu.*

V soboto in nedeljo se je vršila v Narodnem domu v Trstu 27. redna skupščina Ciril-Metodove Družbe.

Zaupni sestanek.

Na lanskí skupščini v Trziču že se je poudarjala potreba, da se skupščine Ciril-Metodove Družbe dele v tajno in veliko manifestacijsko zborovanje. Namen tajnega zborovanja naj bi bil strogo narodno-bojevni, da se poseže v notranjost našega narodnega nasprotnika tako globoko in odkrito, kakor se na javnih zborovanjih že iz ozira taktike ne more. Tajno zborovanje naj da direktive za tih naš narodni boj, za katerega naš narodni nasprotnik ne sme vedeti.

Tej zahtevi slovenske javnosti je Družba letos ugodila in je odredila v soboto zvečer v veliki dvorani »Narodnega doma« v Trstu zaupno zborovanje, ki je trajalo od 8. do 11. ure zvečer.

Manifestacijsko zborovanje.

V nabito polni dvorani se je vršilo v nedeljo dopoldne od 11. do 1. ure manifestacijsko zborovanje Ciril-Metodove Družbe.

Tržačanke so uporabile ta dan tudi za tržaški cvetični dan in so s cveticami obdarovale goste, ki so prišli tako iz Štajerske, Kranjske, Koroške, Goriške in Istre v Trst na narodno-obrambno zborovanje. Udeleženca je bila tu velika Slovenija, ker združeval je tu vse Slovence skupen in enoten narodni obrambni program, ki ne pozna Slovencev, ločenih po deželnih mejah.

Skupščino je otvoril prvomestnik **Andrej Senekovič**. Izrekel je pozdrave dr. Brničiču in prof. Čipkoviču iz Istre. Skupščino je prav v toplih besedah pozdravila Češka Šolska Matica s posebnim pismom. Prvomestnik je nadalje očrtal veliko delo Ciril-Metodove Družbe, ki ga vrši po slovenski zemlji. Pri tem se je spominjal zaslužnih mož, ki se žrtvujejo za družbo in vestno sodelujejo pri narodnem delu. Od teh mož jih ima mnogo priliko tu osebno pozdravljati.

Pozdravljal je državne poslance dr. Rybača, dr. Gregorina in dr. Ravniharja. Nadalje so bili na skupščini navzoči tržaški in drugi deželni poslanci. Ob burnem in navdušenem aplavzu je pozdravil starega in zvestega bojovníka Ciril-Metodove Družbe, starino Luko svetca in ljubljanskega župana dr. Ivana Tavčarja.

V nadaljnjih besedah se je pečal prvomestnik z razvojem Družbe v Trstu, kjer je bila pred 25 leti ustanovljena prva podružnica. Letos je pa že Trst toliko napredoval s slovenskim šolstvom, da je morala Družba odpreti 31 razredov na svojih šolah in so ti tako prenapolnjeni, da bi jih bilo potrebno najmanj 36, če bi bilo najti primerne prostora za učne sobe. Poleg tega vzdržuje Družba v Trstu tudi 6 otroških vrtcev. Letos pa odvarja Družba tudi krasno in mogočno stavbo tržaškim Slovincem, novo šolsko poslopje pri Sv. Jakobu. Ta stavba, ki jo Slovenci vzdržujejo z ogromnimi žrtvami, naj bo vladi odločen memento, da se naučna uprava zave svoje dolžnosti tudi do Slovencev. (Klici: Dobro, dobro!)

Sicer je država prevzela Družbi breme 15 učiteljev, a kljub temu jih mora Družba vzdrževati še 16 samo v Trstu. In kadar da država Slovincem drobtinico, tedaj da Nemcem gotovo pogačo kot koncesijo in podpravi vsaj tudi toliko — če ne več — nemških učiteljev.

* Zaradi pretesnega prostora zadnjič izostalo. Uredništvo.

da nas je tudi ta njen sistem okanil. Khuen nas je poklical, da bi pokazali svoje želje, tožbe in krivice. In smo jih. S svojo znano taktiko se nam je potem Khuen vedno umikal ter odkladal in odkladal saniranje naših krivic, dokler ni padel. Zdaj čakamo vladne volilne predloge in potem povemo definitivno vladi naše stališče. S sladkimi obljubami nas ne bodo več motili, mi hočemo pozitivnih dejanj. Obljub imamo več kot dovolj, zdaj bi radi videli njih uresničenje.

»Budapester Hirlap« se jezi na češko-slovaško posvetovanje v Luhačevicah, zlasti pa proti spojitvi češkega kapitala s slovaškim ter na devizo »Slovaška mladina v češke šole«. Madžari se boje, da se bo v severni Ogrski zbudil panslavizem. Zatorej pišejo madžarski listi o slovaškem gibanju med drugim tudi tole: »Ako s pozornostjo opazujemo to organizacijo, to navdušenje in to tvorno silo, s katero se ponajajo zadnji čas slovaški hujšaki, moramo priznati, da panslavizem ni le na steno slikan strah, ampak resnično velika nevarnost.«

Vendar je v Trstu v tem oziru še precej ugodno in nam gre vlada še precej na roko v primeri s Koroško in Mariborom, kjer si moremo skoro s silo priloviti komisijski pregled in razpis komisionalnega pregleda od strani oblasti. (Klici: Skandal!) Vemo, od kje to izvira! Družbe se boje naši narodni nasprotniki, ker je to edino ostro in sigurno orožje v našem narodnem boju. Boji se pa Družbe tudi gotova vrsta Slovencev, ki hoče v znamenju verstva zatreti narodnost.

A tudi od narodne javnosti je požrtvovalnost za Družbo lansko leto nazadovala, kar se občuti pri dohodkih v računih. Poudarja se, da je Družba milijonarska, vendar se pa ne vidi, da je to na eni strani kapital, ki je za Družbo še mrtev, na drugi strani je pa misliti na vedno rastoče izdatke. Prirasli so edino dohodki v Trstu in Ameriki. (Odobrovanje.)

Mnogo pomagajo Družbi tudi juristi in drugi gospodje, ki požrtvovalno brezplačno mnogo poslov opravljajo Družbi. Nato se prvomestnik spominja letos umrlih članov C. M. D., ki so Družbi naklonili nova volila. (Skupščinarji se v znak sožalja dvignejo s sedežev in zakličejo: »Slava jim!«)

Pozdravi.

Nad vse presenetljiv je bil prizor s katerim je otvoril pozdrave dečko iz ročalskega vrtca, ki je v vezani besedi pozdravil Družbo in njenega prvomestnika.

V imenu tržaške podružnice je pozdravil skupščino dr. **Abram**, predsednik.

V imenu učiteljskega društva **Štefan Feriuga**, ki je govoril v vezani besedi in je žel za svoj pozdrav navdušeno pritrjevanje.

V imenu ameriških Slovencev je kot pooblaščenec pozdravil skupščino **Ivan Lah**, ki je bil svojčas tajnik in ustanovitelj Ciril-Metodovih podružnic v Ameriki. Za goreče narodne besede je žel burno pozdrav.

Tajnikovo poročilo.

Družbin tajnik dr. **Janko Štebinger** je podal nato vestno in natanko izdelan referat o neumornem delovanju Družbe in njenih podružnic.

Od lanske skupščine se je ustanovilo na Kranjskem 9 novih podružnic, ki imajo okroglo 7800 članov. Na Štajerskem se je ustanovila tudi 9 novih podružnic, da ima Štajerska 79 odobrenih podružnic z okroglo 4400 člani. Na Koroškem je število podružnic ostalo pri sedanjih 10 podružnicah; okroglo število znaša 250 članov. Na Goriškem se je ustanovilo 5 novih podružnic, da znaša njih število sedaj 47 z okroglo 2250 člani. V Trstu se je ustanovila nova podružnica za Belvedere, da šteje Trst sedaj 17 podružnic s približno 1900 člani. V Istri so 3 podružnice z okroglo 200 člani. Na Dunaju sta dve podružnici s 130 člani, ki sta pričeli letos delovati tudi z zasebnim poukom slovenščine.

Vseh podružnic ima torej Družba danes 265 z okrogla 17.000 članov. Niso pa vštete podružnice v Ameriki, ki požrtvovalno delujejo za Družbo.

Podružnice so delovale z malimi izjemami prav pridno, nekatere tudi vzorno po danih navodilih. Priraslo je 10 novih pokroviteljin (vse na Kranjskem), 134 obrambnih pokroviteljin, od teh 64 na Kranjskem 35 v Trstu, 21 na Goriškem, 10 na Štajerskem in 3 v Istri.

Organizacija podružnic v pokrajinski zveze se še letos ni moglo izvesti, ostane torej na programu za bodoče leto.

Uspehi Družbenega delovanja na polju šolstva so bili v razmerju gmotnih sredstev ugodni; vendar čaka družbo v tem oziru še težka naloga, ker naskok nasprotnikov na slovenske otroke postaja vedno večji.

Opozoriti hočem na Kočevje, kjer nima slovenska manjšina v mestu nikakih pravic. Večina v dežnem zboru in dež. šolskem svetu se ne gane in pusti, da se 150 slovenskih otrok — ponemči. Slovensko šolstvo na kočevski meji nazaduje, napreduje pa nemoteno Schulverein, ki ponemčuje brez zapreke slovenske otroke v Lazih, v Brčicah in Rodinah. In naši družbi, ki je zidala tri šole na kočevski meji, je kranjski deželni odbor zavrnil prošnjo za podporo.

D. C. in M. vzdržuje 19 otroških vrtcev in tri podpira. V letu 1911/12 je iste obiskavalo 1408 otrok brez onih vrtcev, ki jih družba le podpira.

Velikansko delo, ki ga izvršuje Družba, pa kažejo nova šola v Trstu in na Blanči pri Gorici, Družbina šola v St. Rupertu pri Velikovem ima letos 194 otrok. Lepo napreduje tudi šola na Muti, a silne zapreke za stavbno dovoljenje delajo javne oblasti v Vodičji vasi na Koroškem in v Studencih pri Mariboru.

Družba je torej vzdrževala lansko leto 37 šol s 37 razredi. Vse mladine, ki pohaja v družbine zavode, je 3124 otrok. Poučevalo je na teh zavodih 15 moških in 17 ženskih družbinih učnih oseb, ki so se vedno zavedali svoje važne naloge.

Konstantno nazadovanje dohodkov in vedno večje zahteve družbe so dale povod, da je vodstvo primorano bilo začeti varčevati na vseh koncih do skrajnosti, zato je vodstvo opustilo službo posebnega potovalnega učitelja za Štajersko in je ves delokrog odkazalo sedaj potovalnemu učitelju A. Begu. To je bilo mogoče, ker je sedaj delo potovalnega učitelja manjše nego pred leti, ko je bilo potreba ustanavljati toliko novih podružnic.

Vsem neštetim delavcem za prosep naše šolske družbe velja naša iskrena zahvala z željo, da bi v tem težkem narodnem boju tudi v bodoče ne omagali, ampak podvojili svojo požrtvovalnost! (Burni in dolgotrajen aplavz!)

Blagajniško poročilo.

Družba je imela leta 1911 dohodkov brez prebitka iz l. 1910 skupaj 297.173 K 18 v, in sicer rednih dohodkov 150.945 K 48 v in izrednih 146.227 K 70 v ter stroškov 494.219 K 37 v, in sicer rednih 234.972 K 70 v in izrednih 259.246 K 67 v, tedaj skupnega primanjkljaja 197.046 K 19 v, pri rednih dohodkih je 84.027 K 22 v primanjkljaja, ki se je pokrtil iz K. Kotnikovega sklada in glavnice. Rednih dohodkov je bilo l. 1910 skupaj 164.622 K 90 v, leta 1911 pa 150.945 K 48 v, zmanjšali so se tedaj leta 1911 za 13.677 K 42 v. Družba je imela dohodkov brez volil in prehodnih prejemkov leta 1910 skupaj 225.865 K 59 v, leta 1911 pa 179.973 K 85 v, tedaj leta 1911 brez volil za 45.891 K 74 v manj.

Opravičeno je poudarjal blagajnik na skupščini, da nam nič ne pomaga narodno navdušenje brez »cvenka«.

Državni poslanec dr. **Vladimir Ravnihar** je po temeljitem razmotrivanju gospodarskega stanja Družbe od strani blagajnika v imenu nadzornišтва predlagal absolutorij, zaupnico in pohvalo vodstvu, ki je bila z burnim odobravanjem sprejeta.

Proračun za leto 1913.

Iz proračuna za leto 1913. posnemamo, da ima Družba pričakovati prihodnje leto 334.850 kron stroškov, med katerimi so že všteti troški tudi za koroško šolstvo in 140.000 K dohodkov. Torej ima na ta način Družba pričakovati 194.850 K primanjkljaja.

Zatorej je dolžnost vsakega zavednega Slovence, da pomnoži in skrbi za pomnožitev družbinih dohodkov, da ne bo potreba načeti glavnice.

Volitev.

V vodstvo so bili nato izvoljeni letos izstopivši: Aleksander Hučovernik, dr. Janko Štebinger, Ivan Vrhovnik in namesto odstopivših članov dr. Gregor Žrjava in Fr. Pahernika, ki se je med skupščino odpovedal zaradi oddaljenosti od centrale, dr. Koderman in Kejžar iz Maribora.

V nadzorstvo so bili izvoljeni vsi dosedanji člani, v razsodništvo pa le z eno izpremembo dr. Rozine Fr. Pahernik v razsodništvo.

Predlogi.

Ravnatelj **Ivan Hribar** je stavil z oziranjem na zaključke sobotnega zaupnega sestanka sledeča predloga:

1. Skupščina prizna potrebo potovalnih učiteljev in bo tozadevno željo podružnic tudi upoštevala, kakor hitro ji sredstva to dopuščajo.

2. Tajniško in blagajniško poročilo se da štirinajst dni pred skupščino natisniti. Oba predloga sta bila sprejeta.

Po temeljitem in impozantnem dveurnem zborovanju je bila skupščina zaključena z narodno himno »Hej Slovani!«

Iz naše organizacije.

KRANJSKO.

Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj zboruje prihodnji četrtek, dne 10. oktobra t. l., točno ob treh popoldan v Kranju z naslednjim dnevnim redom:

1. »Črtice iz moderne fizike«. Poroča s praktičnimi poizkusi v gimnazijskem fizikalnem kabinetu gospod dr. Simon Dolar, c. kr. profesor v Kranju.

2. Slučajnosti. — K številni udeležbi vabi odbor.

TRST.

Učiteljsko društvo za Trst in okolice naznanja svojim članom in članicam, da je ministrstvo, za uk in bogočastje dovolilo kurz za meščanske šole, ki se prične v kratkem. Predavanja se bodo vršila na c. kr. pripravnišči za srednje šole v ulici Sv. Frančiška v Trstu.

GORIŠKO.

Tolminsko učiteljsko društvo. Letošnji redni občni zbor Tolminskega učiteljskega društva se je vršil v Kobaridu ob pičli udeležbi. V sedanjih burnih časih bi

bilo želeli večjega zanimanja za društvo, osobito od mlajših tovarišev, saj smo se menda vsi prepričali, da nimamo prav nobenih prijateljev, da se imamo zahvaliti za uspehe, ki smo jih dosegli, edino svojim organizacijam. Toda k dnevnemu redu! Po običajnem pozdravu se predsednik spominja umrlega tovariša Stresa, ki mu zakličejo zborovalci trikrat »Slava!« Iz tajnikovega poročila se razvidi, da je odbor vestno vršil svojo dolžnost. Blagajnik pove, da je med člani mnogo takih, ki dolgujejo udno od več let. Zbor sklene, naj se te nebrizneže po še enkratnem brezuspešnem opominu izključi iz društva. Nadalje se zborovalci izrečejo z ozirom na sedanje denarne krize in na učiteljsko revščino zazdaj proti ustanovitvi učiteljske hranilnice in posojilnice za Goriško.* Počakajmo ugodnejših razmer! Končno se je razpravljati tudi poslovni red »Zaveze« z ozirom na nova pravila s sklepom podati Zavezi nekaj opazk glede na člen V. Bolnemu tovarišu Černatiču v Kopru se dovoli podpora 50 K, prej 30 K, skupaj 80 K. — V novi odbor se izvoli: Bratina Milena, Donminko, Trebše Andrej, Uršič, Gerželj Ivan, namestnika: Trebše Rihard, Kalan.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrov na sadruga s omejenim izstvom.

Promet do konca septembra K 142.663.88.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/2. 8. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znakah. Na prošnje brez vpošiljativne navedenih znamk se ne odgovarja.

Politiški pregled.

* **Državni zbor** se po najnovejših poročilih skliče šele začetkom novembra meseca.

* **Svobodomiselci se združujejo.** V Genevi se je vršil sestanek svobodomiselnih politikov iz raznih držav. Tudi avstro-ogrski zastopniki so bili navzoči. Sklenili so, spraviti svobodomiselne stranke v ožji medsebojni stik. Zato bodo predložili tozadevno željo vsem deželam. Ustanovili so v to svrhu tudi provizoričen odbor.

* **Naj puška govori!** Troški vojne v Tripolitaniji so narasli velikansko. Vojno in mornariško ministrstvo izkazuje od začetka vojne do konca avgusta stroškov 403 milijone. »Il Secolo« meni, da to še ni prava vsota, marveč da so troški mnogo večji; aproksimativno se jih računa na 800 milijonov.

Srednješolski vestnik.

** **Goriška gimnazija** — največji srednješolski zavod v Avstriji. C. kr. državna gimnazija v Gorici šteje letos nad 1200 dijakov, je torej največji srednješolski zavod v Avstriji. Prvi razred šteje sedem paralel, in sicer I. a »nemška« (t. j. učni jezik je nemški, učenci pa so Slovenci in Lahi), I. b, I. c, I. d so italijanske in I. e, I. f, I. g so slovenske. Vseh razredov s pripravnicami je 28. Najvišji razred s slovenskim učnim jezikom je tretji, vseh skupaj s slovenskim učnim jezikom je šest. Razredi so nameščeni v Strassoldovi palači na Starem trgu, v starem poslopju v Šolski ulici in v Formantinijevi palači na Cingrofu, ki jo je kupila lani država. Profesorjev, suplentov in postranskih učiteljev je nad 50.

** **Mariborska gimnazija** šteje v početku tekočega šolskega leta z ravnateljem 31 rednih učnih oseb in 17 razredov, za enega več nego lani. Dijakov je 611.

** **Umrli** je v Steindorfu ob Osojskem jezeru vpokojeni profesor Franc Hoiak, ki je služil dolga leta v Mariboru. Bil je rojen Čeh iz Morave.

** **Ponesrečen profesor med poukom.** Iz Brna poročajo, da je padla na tamošnji višji realki na profesorja Sedlarca med razlaganjem šolske deske. Profesor je dobil nevarne poškodbe na glavi in so ga morali odpeljati iz zavoda.

** **Slovenec — učitelj na črnogorski gimnaziji.** Za srednje šole izprašani učiteljski kandidat Evgen Vavken iz Cerkelj na Gorenjskem, sin pokojnega tovariša Vavkna, je imenovan za učitelja nemškega jezika in klasične filologije na kraljevi črnogorski višji gimnaziji v Cetinjah ter je nastopil svojo službo 1. oktobra.

* Te res ni treba!

Uredn.